MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

Tematyka

Program poświęcony spektakularnym przykładom udziału rodzeństwa w działaniach wojennych.

Program nadaje się jako uzupełnienie przy okazji omawiania kwestii związanych z I wojną światową i II wojną światową.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/BIpDox41fBc
- zwiastun programu: https://youtu.be/0sZtcTQJlzQ

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

Zagadnienia wstępne

1. Proponuje się rozpocząć blok zajęć od nakreślenia historycznego kontekstu dwóch wojen światowych, zwłaszcza z perspektywy polskiej, w tym wysiłku legionowego podczas I wojny światowej, wojny obronnej we wrześniu 1939 roku podczas II wojny światowej oraz charakteru i aktywności Armii Krajowej podczas tejże wojny.

Część 1/3: Herzogowie i Krajewscy

Emisja pierwszej części programu: **(0:00-14:54)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Skąd pochodzili bracia Herzogowie? (z Galicji – okolice Wadowic)
2. W jakiej formacji wojskowej bracia Herzogowie rozpoczęli swoją przygodę z wojskiem? (w legionach)
3. Dlaczego na początku wojny dwójce z braci Herzogów – Stefanowi i Józefowi nie udało się dołączyć do starszych braci?
4. W jakim wieku Józef Herzog (najmłodszy z braci) dołączył do oddziałów legionowych? (ok. 14-15 lat)
5. Który z braci (na zdjęciu) zginął jako pierwszy i gdzie? (Stanisław, pod Mołotkowem. Służył w 3 pułku II Brygady Legionów.)

ilustracja do pytania nr. 5
Stanisław Herzog (zbiory Alicji Kwapień), zdjęcie zamieszczone w cytowanej publikacji P. Wywiała, Bracia Herzogowie, Kraków 2018, s. 16.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

6. Ilu spośród braci Herzogów przeżyło I wojnę światową? (troje)
7. Jakie były losy braci Herzog podczas II wojny światowej?
8. Kto z braci Herzogów trafił podczas II wojny do niewoli sowieckiej, a kto do niemieckiej? (Franciszek i Stefan do sowieckiej i zginęli odpowiednio w Starobielsku i Katyniu; Józef do niemieckiej i przeżył wojnę)
9. Jakie informacje zawiera tablica pamiątkowa, umieszczona na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie i dlaczego w okresie komunizmu budziła kontrowersje? (zawiera informację o tym, że bracia Franciszek i Stefan zginęli w Starobielsku i Katyniu)
10. Kiedy rozpoczęli swą wojskową przygodę bracia Krajewscy? (podczas II wojny światowej)
11. Którzy spośród czterech braci Krajewskich i w jakich okolicznościach zginęli zaraz na początku II wojny światowej? (Marian służący w 20 pułku artylerii lekkiej zginął w obronie Warszawy we wrześniu 1939 roku; Leon przed drugą bitwą tomaszowską zabity przez niemieckiego snajpera we wrześniu 1939 roku; Władysław – pojmany i torturowany został zabity przez Niemców najprawdopodobniej w Lublinie we wrześniu 1939 roku)
12. Jakie były losy najmłodszego z braci Krajewskich, Jerzego Józefa podczas II wojny światowej? (przystąpił do Armii Krajowej, gdzie służył w zgrupowaniu partyzanckim Jana Piwnika „Ponurego”)
13. Co stało się z Jerzym Józefem Krajewskim po II wojnie światowej? (musiał uchodzić z województwa Świętokrzyskiego i przenieść się do Wrocławia aby nie eksponować swej akowskiej historii)

Jerzy-Józef Krajewski “Zabawa” (pierwszy z lewej) w zgrupowaniu „Ponury” AK, aut. Feliks Konderko, ps. Jerzy

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

Część 2/3:
Przykłady zagraniczne

Emisja drugiej części programu: **(14:55-24:13)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Przedstawiona na zdjęciu tablica upamiętnia pięciu braci, którzy zginęli podczas I wojny światowej. Z jakiego kraju pochodzili i jak się nazywali?

2. Po prawej znajduje się zdjęcie czwórki braci walczących w armii USA podczas II wojny światowej, którzy stali się inspiracją dla znanego filmu w reżyserii Stevena Spielberga. Jak nazywali się ci bracia i jak zatytułowany był film?

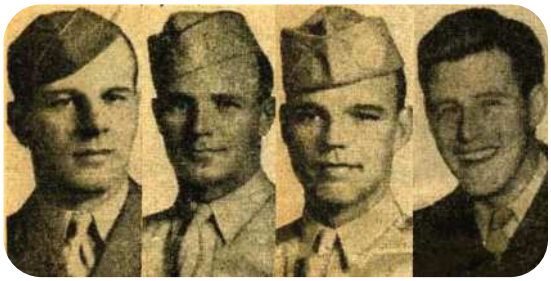
   Ilu z braci przeżyło wojnę?

   Jaka jest parabola pomiędzy ich historią a historią przedstawioną w filmie Spielberga?

3. Po prawej znajduje się zdjęcie piątki braci, którzy służyli w marynarce USA podczas II wojny światowej. Jak się nazywali i jaki był ich los?

ilustracja do pytania nr. 1
Tablica pamiątkowa po braciach Jardot w ich rodzinnej miejscowości, aut. Jean-François Azens

ilustracja do pytania nr. 2
Bracia Niland: Edward, Preston. Robert i Fryderyk

ilustracja do pytania nr. 3
Bracia Sullivan: Joe, Frank, Al, Matt i George, 1942

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

4. Obok zaprezentowano zdjęcie okrętu, na którym służyli i zginęli bracia Sullivan. Co to był za okręt i jaki był jego los?
5. Pięciu braci Borgstrom (LeRoy, Clyde, Rolon Day, Rulon Jay, Boyd) uczestniczyło w walkach armii USA podczas II wojny światowej. Czterech z nich zginęło. Jaki był los piątego – Boyda?
6. Historie braci Sullivan, Niland oraz Borgstrom zainspirowały władze amerykańskie do wprowadzenia w 1948 roku tzw. Sole Survivor Policy. Na czym ta polityka polegała i co miała na celu? Jak była modyfikowana w późniejszych latach?

ilustracja do pytania nr. 4
USS Juneau, 1942

Część 3/3:
Motywacje i pamięć

Emisja trzeciej części programu: **(24:14-40:14)**

ilustracja do pytania nr. 3
Nauka strzelania w C. K. Gimnazjum w Wadowicach, 1911

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Jaka była podbudowa historyczno-moralna braci Herzog, która zainspirowała ich do ochoczego udziału w czynie niepodległościowym?
2. Kim był dziadek braci Herzog i dlaczego miał istotny wpływ na ukształtowanie się ich patriotycznej postawy?
3. Na zdjęciu powyżej przedstawione są ćwiczenia ze strzelania przeprowadzane w gimnazjum w Wadowicach, do którego uczęszczali bracia Herzogowie. Jakie znaczenie miała szkoła (pomimo, że teoretycznie austriacka) dla kształtowania się ich postaw patriotycznych?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

4. Kim był ojciec (na zdjęciu poniżej ze swymi synami) braci Krajewskich i jaki wpływ wywarł na ukształtowanie się ich patriotycznych postaw?

ilustracja do pytania nr. 4
Kpt. Władysław Krajewski z synami,
(zbiory K. Krajewskiego-Siudy)

ilustracja do pytania nr. 5
Rafał Krajewski (1834–1864)

5. Stryjeczny dziadek Władysława Krajewskiego (ojca braci Krajewskich) to Rafał Krajewski. Kim był i jak zasłużył się podczas Powstania Styczniowego?

6. Historia braci Ripkowskich z Texasu. Aż dwunastu braci służyło w wojsku, w tym większość w walkach w II wojnie światowej. Jaki wpływ na to, że ochoczo zgłosili się do służby wojskowej w wojnie mogły mieć ich polskie korzenie?

7. Na jakie sposoby upamiętniono wspomnianych w programie żołnierzy?

Zagadnienia ogólne do dyskusji

1. Czy rodzeństwo powinno służyć w wojsku razem?
Wady i zalety takiego rozwiązania.

2. Jak tradycja rodzinna może wpływać na postawy patriotyczne?

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Franciszek Herzog – 1894-1940. Legionista. W okresie II Rzeczypospolitej służył w armii, a w 1939 roku w kampanii wrześniowej dowodził w stopniu podpułkownika 3. batalionem rezerwowym 154. pp w Armii „Karpaty". Pojmany przez sowietów i osadzony w Starobielsku. Stracony w 1940 roku w Charkowie.

Stanisław Herzog – 1897-1914. Legionista. Zginął w 1914 roku w bitwie z Rosjanami pod Mołotkowem.

Stefan Herzog – 1899-1940. Legionista. W okresie II Rzeczypospolitej służył w armii polskiej. W okresie kampanii wrześniowej roku 1939, w stopniu kapitana, był kierownikiem bazy zaopatrzeniowej w Lidzie. Pojmany przez sowietów i osadzony w Kozielsku. W 1940 roku stracony w Katyniu.

Józef Herzog – 1901-1983. Legionista. W okresie II Rzeczypospolitej służył w armii polskiej. We wrześniu 1939 roku Józef Herzog w stopniu majora pełnił funkcję II oficera sztabu Grupy Operacyjnej „Piotrków", z którą przeszedł cały szlak bojowy i wziął udział w obronie Modlina. Dostał się do niewoli niemieckiej i został osadzony w obozie jenieckim w Woldenbergu. Po II wojnie światowej związał się z organizacją WiN. Skazany przez komunistyczne władze za działalność niepodległościową na karę dziewięciu lat pozbawienia wolności. Po wyjściu z więzienia cały czas zaangażowany w akcje niepodległościowe, w tym w symboliczne akcje upamiętniania legionów i Józefa Piłsudskiego. Stał się przywódcą środowiska legionowego w Krakowie. Zmarł w 1983 roku w Krakowie.

Marian Krajewski – 1916-1939. Student Politechniki Lwowskiej, członek Związku Strzeleckiego i Klubu Wioślarskiego, bombardier podchorąży 20 Pułku Artylerii Lekkiej (dowódca II plutonu 9 baterii III dywizjonu). Umarł w Szpitalu Ujazdowskim 17 września 1939 roku wskutek ran postrzałowych odniesionych podczas walk w obronie Warszawy.

Leon Krajewski – 1912-1939. Przed wojną wicekomendant straży pożarnej w zakładach zbrojeniowych w Kamiennej, utalentowany i nagradzany kolarz, wyśmienity strzelec (odznaczony Odznaką Strzelecką), plutonowy podchorąży 8 Pułku Piechoty Legionów. Przed drugą bitwą tomaszowską zabity przez niemieckiego snajpera we wrześniu 1939 roku.

Władysław Krajewski – inżynier chemik po Politechnice Lwowskiej, pracownik zakładów zbrojeniowych w Radomiu, a potem w Kraśniku. Podchorąży rezerwy. Pojmany przez gestapo. Zamordowany w 1940 roku na Zamku Lubelskim.

Jerzy Józef Krajewski – urodzony w 1922 roku. Podczas II wojny działał w Armii Krajowej w zgrupowaniu „Ponurego" Piwnika, a potem „Nurta". Zostaje w randze sierżanta podchorążego dowódcą drużyny w 1 Pułku Piechoty Legionów AK. Nosił pseudonim „Zabawa".

Bracia Jardot – francuskie rodzeństwo urodzone w Évette-Salbert. Żołnierze armii francuskiej polegli podczas I wojny światowej. Léon (1888-1914), Armand (1887-1914), Joseph (1892-1914), Aristide (1886-1915), Paul (1883-1915).

Bracia Niland – amerykańskie rodzeństwo pochodzenia irlandzkiego, żołnierze biorący udział w II wojnie światowej. Preston (1915-1944), Robert (1919-1944), Frederick (19120-1944), Edward (1912-1984). Preston oraz Robert zginęli w walkach w Normandii w 1944 roku, Edward został pojmany w 1944 roku w Birmie przez oddziały japońskie, a następnie oswobodzony w 1945 roku. Najmłodszy z rodzeństwa Frederick, który również znalazł się w Normandii został przez amerykańskie władze wojskowe odesłany z frontu do USA, gdyż jak przypuszczano był na tamtą chwilę uważany za jedynego ocalałego z rodzeństwa (sądzono, że Edward również zginął).

Bracia Sullivan – amerykańskie rodzeństwo pochodzenia irlandzkiego, żołnierze biorący udział w II wojnie światowej. George (1914-1942), Francis (1916-1942), Joseph (1918-1942), Madison 1919-1942) Albert (1922-1942). W styczniu 1942 zaciągnęli się do marynarki wojennej Stanów Zjednoczonych (pod warunkiem, że będą mogli służyć razem, co było wbrew zasadom). Zostali przydzieleni do służby na USS Juneau. 13 listopada 1942 roku ich okręt podczas bitwy o Guadalcanal został zatopiony przez japońską łódź podwodną. Wszyscy bracia zginęli.

Sole Survivor Policy – oficjalnie wprowadzony przez amerykańską armię w 1948 roku zestaw wytycznych mających na celu chronić przed poborem do wojska osoby, które straciły bliskich podczas działań wojennych.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej historii wojen (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Uświadomienie jaki wpływ na postawy patriotyczne ma tradycja (odniesienie do PRK P6S_WK)
- Rozwinięcie umiejętności analitycznych dotyczących interpretacji motywacji ludzkich (odniesienie do PRK P6S_UW)

3. Zalecana literatura:

P. Wywiał, *Bracia Herzogowie: żołnierze niepodległości*, Kraków 2018

Józef Herzog. Żołnierz Niepodległości. Wspomnienia i dokumenty, oprac. P. Wywiał, Kraków 2010

P. Wywiał, *Podpułkownik Franciszek Herzog (1894-1940),* „Sowiniec", nr 32/33:2008

P. Wywiał, *Herzog Stefan,* „Z Dziejów Walk o Niepodległość", t. 2:2013

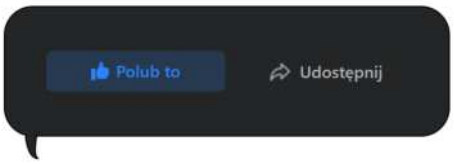
F. Herzog, *Na tułaczym szlaku. Kronika rodziny Herzogów 1866-2000,* Lubaczów 2006.

K. Krajewski Siuda, Rafał Krajewski 1834-1864, Pułtusk, 2006

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 6: Bracia w boju

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/channel/UCsFKYGMIBdRQ4BtIkXQ-GGA/featured
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

str. 2 Stanisław Herzog (zbiory Alicji Kwapień), zdjęcie zamieszczone w cytowanej publikacji P. Wywiała, Bracia Herzogowie, Kraków 2018, s. 16.

str. 3 Jerzy-Józef Krajewski “Zabawa” (pierwszy z lewej) w zgrupowaniu „Ponury” AK, aut. Feliks Konderko, ps. Jerzy

str. 4 Tablica pamiątkowa po braciach Jardot w ich rodzinnej miejscowości, aut. Jean-François Azens, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fr%C3%A8res_Jardot.jpg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International)

str. 4 Bracia Niland: Edward, Preston. Robert i Fryderyk, https://en.wikipedia.org/wiki/Niland_brothers#/media/File:Niland_brothers.jpg

str. 4 Bracia Sullivan: Joe, Frank, Al, Matt i George, 1942, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sullivanbrothers.jpg

str. 5 USS Juneau, 1942, https://pl.wikipedia.org/wiki/USS_Juneau_(CL-52)#/media/Plik:USS_Juneau_(CL-52)_-_19-N-28143.jpg

str. 5 Nauka strzelania w C. K. Gimnazjum w Wadowicach, 1911, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:ZSO_in_Wadowice#/media/

str. 6 Kpt. Władysław Krajewski z synami, (zbiory K. Krajewskiego-Siudy)

str. 6 Rafał Krajewski (1834–1864), https://pl.wikipedia.org/wiki/Rafa%C5%82_Krajewski#/media/Plik:Rafa%C5%82_Krajewski.JPG